

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2011

L Aidin – Ardleibhéal

(400 marc)

DÉARDAOIN, 23 MEITHEAMH, MAIDIN 9.30 – 12.00

1.

[80]

(i) Cuir Gaeilge ar:-

(50)

“Sospes eas, semperque parens; mihi filia rapta est.
heu! melior quanto sors tua sorte mea est!”
dixit; et ut lacrimae, (neque enim lacrimare deorum est),
decidit in tepidos lucida gutta sinus.
flent pariter molles animis virgoque senexque:
e quibus haec iusti verba fuere senis:
“sic tibi, quam quereris raptam, sit filia sospes,
surge: nec exiguae despice tecta casae.”
cui dea, “duc,” inquit, “scisti qua cogere posses.”
seque levat saxo, subsequiturque senem.
dux comiti narrat, quam sit sibi filius aeger,
nec capiat somnos, invigiletque malis.

ÓIVID

(ii) Freagair **trí cinn ar bith** de na ceisteanna seo a leanas. (Ta deich marc ag dul le gach ceist díobh):-

(30)

- (a) Cérbh í Ceres? Déan cur síos ar cad a tharla dá hiníon.
- (b) Déan cur síos ar cad a rinne Ceres nuair a tógadh a hiníon uaithi.
- (c) Tabhair **dhá shampla** ón sliocht d’iompar cineálta agus báúil an tseanfhir agus a iníne.
- (d) Déan cur síos ar conas a d’aisíoc Ceres cineáltas an tseanfhir agus a iníne.
- (e) Scríobh cuntas achomair ar shaol agus ar shaothar Óivid.
- (f) Seachas Óivid, ainmnigh file Laidineach amháin eile a ndearna tú staidéar air agus mínigh cén fáth ar thaitin saothar an fhile seo leat.

2. Cuir Gaeilge ar:-

[80]

(Taispeánann máthair bhródúil a cuid seodra dá cairde)

Ubi Sempronius Gracchus mortuus est, uxor eius, Cornelia, cum multis liberis domi manebat. Quamquam Ptolemaeus, rex Aegypti, eam in matrimonium ducere voluit, vidua tamen memoriae viri fidelis esse maluit. Inter liberos erant duo filii, Tiberius et Gaius. Cornelia ipsa filios bene docuit quod credidit eos celebres futuros esse. Itaque cum unus ex amicis rogavisset ut Cornelia gemmas pulcherrimas ostenderet, illa mater servum exire et duos filios vocare iussit. Postquam filii celeriter advenerunt mater eos manu tetigit. ‘Ecce’, inquit, ‘gemmae meae pulcherrimae!’

Ptolemaeus: Tolamaes.

Aegyptus: An Éigipt.

in matrimonium duco: pósaim.

vidua: baintreach.

celeber: cáiliúil.

gemma: seoid.

tango: déanaim teagmháil.

3. Léigh an sliocht seo a leanas agus freagair **deich gcinn ar bith** de na ceisteanna ina dhiaidh. (Ta ocht marc ag dul le gach ceist):-

[80]

(*Bhí an fealsamh Athenodorus ag scríobh ina sheomra staidéir; níor scanraíodh é nuair a thug taibhse cuairt air*)

Athenodorus oculos non sustulit sed etiam nunc scribebat. Tum sonitus maior propiorque fuit. Athenodorus, ubi tandem oculos sustulit, imaginem prope portam vidit. Imago signum manu faciebat. Philosophus tamen imagini imperavit ut exspectaret, rursusque scribere incepit. Imago ei appropinquavit et vincula super caput quassit. Athenodorus tandem surrexit ut imaginem in hortum sequeretur. Ibi imago evanuit.

Postridie Athenodorus servis imperavit ut illum locum effoderent. Credidit enim corpus hominis mortui ibi iacere. Servi ossa invenerunt vinculis convoluta. Ossa in sepulcro a sacerdote sepulta sunt. Numquam postea imago apparuit.

sonitus: fuaim.

imago: taibhse.

rursus: arís.

vinculum: slabhra.

quatio: croithim.

evanesco: téim ó radharc.

effodio: tochlaím suas.

os: cnámh.

convolvo: rollaim suas.

sepulcrum: uaigh.

sacerdos: sagart.

sepelio: adhlacaim (cuirim i dtalamh).

- (i) Cad a tharla nuair a lean Athenodorus ar aghaidh ag scríobh?
- (ii) Nuair a d'ardaigh Athenodorus a shúile faoi dheireadh cad a chonaic sé?
- (iii) Cad a rinne an taibhse ?
- (iv) Conas a ndeachaigh sé i bhfeidhm ar an bhfealsamh?
- (v) Cad a rinne an taibhse ansin?
- (vi) Cad é an chéad rud eile a rinne Athenodorus?
- (vii) Cad a tharla don taibhse?
- (viii) Cén t-ordú a thug Athenodorus dá sclábhaithe an chead lá eile?
- (ix) Cén fáth a ndearna sé é seo?
- (x) Cad a fuair na sclábhaithe ?
- (xi) Cén fáth nach raibh an taibhse le feiceáil riamh arís?
- (xii) Cén sórt clásail é *ut exspectaret* (líne 3)? Cén modh agus cén aimsir ina bhfuil an briathar?
- (xiii) Tabhair príomhranna **dhá cheann ar bith** de na briathra seo a leanas ón sliocht thuas:-

tollo, scribo, video, impero, credo.

- (xiv) Tabhair an Tuiseal Ginideach, Uimhir Uatha, de **thrí cinn ar bith** de na hainmfhocail seo a leanas ón sliocht thuas:-

oculus, porta, signum, manus, caput.

4. Freagair Roinn A nó Roinn B. (Tá ochtó marc ag dul le gach roinn):-

[80]

A. Cuir Laidin ar:-

- (a) Nuair a tháinig Aeinéas chuig An Chartaig thit Díodó i ngrá leis. (16)
- (b) Thug sí grá chomh mór sin dó go ndearna sí faillí ina muintir agus ina cathair. (16)
- (c) Faoi dheireadh thug na déithe rabhadh dó gur chóir dó imeacht. (16)
- (d) D'ullmhaigh Aeinéas a longa ionas go bhféadfadh sé dul trasna na farraige. (16)
- (e) D'fhiafraigh Díodó de go brónach cén fáth a raibh sé ag imeacht uaithi. (16)

Aeinéas: Aeneas -ae f.

An Chartaig: Carthago –inis b. Díodó: Dido -onis b.

NÓ

B. Cuir Gaeilge ar:-

(Déanann na píoráidí a leithéid sin trioblóide go gcuirtear Poimpéas amach ina gcoinne le fórsaí ollmhóra)

Pessimum scelus piratarum erat cives divites abripere, tum pecuniam pro eis postulare. Mox mare tam plenum piratarum erat ut nemo navigare vellet. Romae igitur populus frumentum non accepit.

Tandem senatores Pompeium miserunt ut piratas opprimeret. Senatores ei imperium terra marique dederunt. Pompeius naves quoque quingentas, et viginti quattuor legiones accepit.

Pompeius cum omnibus his copiis Roma profectus est. Primo copias in tredecim partes divisit. Tum duces Romani piratas in omnibus partibus simul oppugnaverunt. Omnes scelesti tam celeriter capti sunt ut mox Pompeius totum mare liberaverit.

pirata: píoráid.

postulo: déanaim éileamh.

quingenti: cúig chéad.

tredecim: trí déag.

dives: saibhir.

frumentum: arbhar.

legio: léigiún.

divido: roinnim.

abripio: fuadaím.

imperium: cumhacht.

copiae: fórsaí.

oppugno: déanaim ionsaí.

5. **Stair na Róimhe, 264 – 44 R.Ch.** Freagair Roinn A agus Roinn B.

[40]

A. Tabhair faoi **cúig cinn ar bith** de na ceistanna seo a leanas. Ná bíodh níos mó ná abairt nó dhó i ngach freagra.. (20)

- (i) Mínigh go hachomair na cúinsí a ba chúis leis an gCéad Chogadh Púnach.
- (ii) Déan cur síos ar an mbealach a thóg Hannabal nuair a rinne sé ionradh ar an Iodáil sa Dara Cogadh Púnach.
- (iii) Conas a ndeachaigh sé i bhfeidhm ar na Rómhánaigh iad a bheith cloíte ag Loch Trasimene sa bhliain 217 R.Ch?
- (iv) Cad a tharla don Chartaig nuair a bhris na Rómhánaigh air sa bhliain 146 R.Ch?
- (v) Cérbh é Viriathus agus conas a tharraing sé trioblóid ar na Rómhánaigh?
- (vi) Ainmnigh **dhá cheann ar bith** de na leasuithe talún a rinne Tiberius Gracchus.
- (vii) Cérbh é Mithridates? Conas a tháinig sé i gcoimhlint leis na Rómhánaigh?
- (viii) Cérbh é Caitilíne? Cad a rinne sé iarracht a dhéanamh?
- (ix) Cad a tharla do Crassus, an tríú ball den Chéad Triúrach?
- (x) Cad iad na cúinsí inar úsáid Iúil Caesar na focail *veni, vidi, vici*?

B. Samhlaigh gur tusa **Sulla** agus go bhfuil tú díreach i ndiaidh éirí as an deachtóireacht. Scríobh litir chuig an Seanad ag cur síos ar gach rud atá déanta agat thar ceann na Róimhe. (20)

NÓ

Scríobh cuntas ar na príomhchéimeanna i ngníomhréim **Publius Scipio Africanus Maior**, buaiteoir Hannabal. (20)

A. Tabhair faoi **cúig cinn** de na ceisteanna seo a leanas. Ná bíodh níos mó ná abairt nó dhó i ngach freagra. (20)

- (i) Cén saghas oideachais a fuair cailín Rómhánach de ghnáth?
- (ii) Cad ba *lararium* ann i dteach Rómhánach? Cá raibh sé suite de ghnáth?
- (iii) Cad í an phríomhdhifriocht idir *domus* agus *villa*?
- (iv) Cén cineál siamsaíochta a cuireadh ar fáil go minic ag *cena* Rómhánach?
- (v) Cad ba *toga praetexta* ann? Cé a chaithfeadh é?
- (vi) Déan cur síos ar **dhá** nós a bhain le sochraidí Rómhánacha.
- (vii) Cén ról a bhí ag aedile sa stát Rómhánach?
- (viii) Míniú cén fáth a raibh na sclábhaithe Gréagacha ar na cinn ba chostasáí a bhí ann go minic.
- (ix) Cén ról a bhí ag *augur* sa reiligiún Rómhánach?
- (x) Cérbh iad na *equites* sa sochaí Rómhánach?

B. Féach ar an léaráid thíos den bhuaiteoir i rás carbaid atá ar tí glacadh lena phailm buachana agus freagair na ceisteanna ina dhiaidh:-

- (i) Ainmnigh na **ceithre** dhath a thug aitheantas do na foirne éagsúla i rás carbaid. (4)
- (ii) Déan cur síos ar **dhá cheann** de na príomhghnéithe sa sorcas Rómhánach nó sa staidiam don rás carbaid. (6)
- (iii) Samhlaigh gur carbadóir thú atá díreach tar éis rás carbaid a bhuachaint ag an *Circus Maximus*. Scríobh litir chuig cara ag déanamh cur síos ar an eachtra. (10)

Baineadh an léaráid le haghaidh C. 6B as www.vroma.org/~bmcmanus/circus.html

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán